VÄESTÖLIITON ASIANTUNTIJALAUSUNTO EDUSKUNNAN TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVOVALIOKUNNALLE
Kuuleminen 1.3.2016/Väestöliiton asiantuntijana johtava asiantuntija Hilkka Vuorenmaa

Valiokunta pyytää lausumaan erityisesti sukupuolten välisestä tasa-arvosta sekä naisten ja tyttöjen oikeuksista ja asemasta sekä työllisyyden ja ihmisarvoisten työpaikkojen edistämisestä (painopistealueet I ja II). Lisäksi valiokunta pyytää asiantuntijoita arvioimaan (järjestöjen) rahankäytön valvontaa ja siitä raportointia edellä mainituilla painopistealueilla.

Väestöliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa kehityspoliittista selonteon painopistealueista I ja II. Väestöliitto on Suomen johtava asiantuntija seksuaaliterveys ja – oikeuskysymyksissä ja ne ovat liiton kehitysyhteistyötoiminnan ydin.

Väestöliitto pitää hyvänä että naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman vahvistaminen ovat yksi Suomen kehityspolitiikan painopisteistä ja että Suomi huolehtii siitä, että sukupuolten välinen tasa-arvo huomioidaan kaikessa kehityspolitiikassa. Samoin pidämme erityisen hyvänä sitä, että seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet nähdään keinona tämän tavoitteen saavuttamisessa. Väestöliitto arvostaa myös, että selontekoon on kirjattu Suomen kehityspolitiikan ihmisoikeusperustaisuus. Väestöliiton mielestä selonteossa kuitenkin seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien painotus tulisi olla vahvempi ja ne pitäisi nähdä laaja-alaisena kehityskysymyksenä. Väestöliiton mielestä nuoret, heidän tarpeensa ja erityisesti nuorten seksuaalioikeudet eivät ole myöskään saaneet selonteossa riittävää painoarvoa.

Omana kannanottonaan Väestöliitto nostaa esille seuraavat asiat sukupuolten välisen tasa-arvon, naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman parantamisen edistämiseksi ja työllisyyden ja ihmisarvoisten työpaikkojen saavuttamiseksi:

1) **Seksuaali- ja lisääntymisterveys ja – oikeudet ovat keskeisiä sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumiselle ja ne tulee ymmärtää myös keskeisenä tekijänä laaja-alaisen sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen aikaansaamisessa. Väestöliitto esittää, että selonteon toimeenpanossa seksuaali- ja lisääntymisterveys ja – oikeudet huomioidaan laaja-alaisesti kaikilla kehityspolitiikan ja – yhteistyön osa-alueille.**

Kehitystä ei voida saavuttaa, jos puolet maailman väestöstä elää syrjittyinä. Sukupuolten välisen tasa-arvon toteutuminen edistää tehokkaasti myös muiden kehitystavoitteiden saavuttamista. Naisilla ja tytöillä tulee olla oikeus saada yhtä paljon ja yhtä laadukasta koulutusta kuin pojat ja miehet ja heillä tulee olla samat mahdollisuudet osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan. Vain siten voidaan taata yhtäläiset mahdollisuudet työllistyä ja päästä eroon köyhyyden kierteestä. Yksi tehokkaimmista keinoista tämän saavuttamisessa on taata seksuaali- ja lisääntymisterveys ja – oikeudet kaikille. Naisten ja tyttöjen oikeus päättää omasta seksuaalisuudestaan lapsiluvusta, ehkäisynkäytöstä, intiimisuhteista, avioitumisesta ovat keskeisiä heidän hyvinvoinnilleen ja elämän hallinnalle. Siten voidaan vähentää ei-toivottuja raskauksia ja edesauttaa tyttöjen ja naisten koulunkäynnin jatkumista. Toinen asia, joka ehkäisee koulupudokkuutta, on pojille ja tytöille erillisten, asianmukaisten saniteettitilojen saaminen kouluihin. Näin mahdollistetaan tytöille hygienian hoito kuukautisten aikana, joiden aikana tytöt usein jäävät kotiin. Samoin vähennetään tyttöihin kohdistuvaa seksuaalista häirintää ja väkivaltaa, joka tapahtuu usein yhteisvessoissa. Koulutus suojelee tyttöjä raskaudelta: mitä enemmän kouluvuosia, sitä vähemmän nuorten tyttöjen raskauksia. Asiallisen ja riittävän seksuaalisuuskasvatuksen, seksuaaliterveyspalveluiden ja ehkäisymenetelmien saatavuuden takaaminen tytöille vähentää ei-toivottuja raskauksia ja näin mahdollistaa tyttöjen pysymisen koulussa. Tämä johtaa tutkitusti pienempään perhekokoon, mahdollistaa naisten ja jo syntyneiden lasten paremman terveyden ja koulutuksen, naisten osallistumisen taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan ja poliittiseen päätöksentekoon. Tämä lisää naisten ja perheiden hyvinvoinnin lisäksi myös koko yhteisön ja yhteiskunnan hyvinvointia ja positiivista kehitystä ja johtaa köyhyyden vähentymiseen.

2) **Väestöliitto esittää, että kehityspoliittisen selonteon toimeenpanossa nuorten tarpeet ja erityisesti heidän seksuaali- ja lisääntymisterveys ja – oikeudet ja huomioidaan läpileikkaavasti kaikilla selonteon painopistealueilla.**

Nuorten sukupolvi on suurempi kuin koskaan: lähes puolet maailman väestöstä on alle 25-vuotiaita, joista 1,2 miljardia asuu kehitysmaissa. Heidän koulutuksellaan, terveydellään, omien lastensa hankinnallaan sekä mahdollisuuksillaan työllistyä on ratkaiseva merkitys kestävälle kehitykselle. Nuorten määrä kasvaa nopeimmin kehittyvissä maissa, siksi juuri heidän asemaansa ja tulevaisuuteensa tulisi investoida. Se, miten yhteiskunnat vastaavat nuorten tarpeisiin ja tavoitteisiin ja kuinka ne pystyvät luomaan heille tulevaisuuden uskoa, määrittää tulevien yhteiskuntien kehityksen suunnan. Silti nuorten tarpeet usein ohitetaan. Tällä hetkellä 81 miljoonaa nuorta on työttömänä maailmassa. Vuoteen 2025 mennessä 1,3 miljardia alle 30-vuotiasta nuorta on tulossa työmarkkinoille, joista ainoastaan 300 miljoonaa voidaan työllistää. Ilman koulutusta työnsaantimahdollisuudet ovat pienet. Kun työtä ja mielekästä tekemistä ei ole, osa nuorista turhautuu ja ajautuu mm. rikollisuuteen ja väkivaltaan. Tämä on erityisesti nuorten miesten ongelma.

Jotta nuorten koulutus- ja työllisyysmahdollisuuksia voidaan lisätä, Väestöliitto esittää, että Suomen kehityspolitiikan toimeenpanossa kiinnitetään erityistä huomiota nuorten – erityisesti tyttöjen ja naisten seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeuksiin. Tämän päivän nuorten mahdollisuuksilla päättää vapaasti ja vastuullisesti lastensa hankinnasta ja ajoituksesta edesauttaa heidän mahdollisuuksiaan saada parempi koulutus, työpaikka ja näin edistää heidän osallistumistaan yhteiskunnalliseen toimintaan. Sillä tulee olemaan myös kriittisiä seurauksia myös väestönkasvuun. Kokonaisvaltaisen seksuaalikasvatuksen, nuorisoystävällisten palvelujen ja ehkäisymenetelmien tarjoaminen antaa nuorille paremmat mahdollisuudet tehdä seksuaaliterveyteensä ja lasten hankintaan liittyvät päätökset tietoisesti ja vastuullisesti. Tämä vähentäisi teiniraskauksia, laittomia ja vaarallisia aborteja sekä seksitautien ja hivin ja aidsin esiintyvyyttä. Nuorille tulee taata myös oikeus ja mahdollisuudet osallistua heitä itseään koskevaan päätöksentekoon. Väestöliitto painottaa, että Suomen tulee jatkaa myös lapsiavioliittojen vastaista työtä, jotta kaikki nuoret saisivat kasvaa turvallisesti lapsuudesta aikuisuuteen.

3) Työllisyyden ja ihmisarvoisten työpaikkojen edistämiseksi Väestöliitto esittää, että ulkoasiainministeriö laatii suomalaisille yrityksille, jotka toimivat kehitysmaissa tai kehittyvissä talouksissa ja joita tuetaan Suomen veromaksajien rahoilla, selkeät, konkreettiset ja mitattavissa olevat ohjeet ihmisoikeuksien ja erityisesti naisten oikeuksien sekä sukupuolten välisen tasa-arvon toimeenpanoon.

Ihmisarvoisten työpaikkojen aikaansaaminen kehitysmaissa ja kehittyvissä talouksissa edellyttää ihmisoikeuksien – erityisesti naisten oikeuksien – ja sukupuolten välisen tasa-arvon todellista toteutumista. Nyt kun Suomen kehitysyhteistyössä painottuu yksityissektorin mukaantulo ja tukeminen kehitysyhteistyössä, tulisi ulkoasiainministeriön laatia yrityksille konkreettiset ja mitattavissa olevat toimintaohjeet ja tarjota niille riittävä asiantuntemus, jotta ihmisoikeudet ja sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuvat yrityksissä. Niiden toimeenpanon seuraamiseksi tulee laatia tehokkaat seurantamekanismit. Lisäksi Väestöliitto esittää, että kansalaisyhteiskunnan laajaa asiantuntemusta erityisesti sukupuolten välisen tasa-arvon ja naisten oikeuksien alueilla hyödynnetään tässä työssä. Väestöliitto painottaa myös, että yritysten tulee panostaa nuorten työllistymismahdollisuuksien turvaamiseen. Se on askel kohti vauraampaa taloutta, oikeudenmukaisempia ja turvallisempia yhteiskuntia ja vahvempia demokratioita.

4) Väestöliitto esittää näkemyksinään rahoituksen valvonnasta ja siitä raportoinnista seuraavaa:

Väestöliitto pitää järjestöjen rahankäytön valvontaa ja siitä raportointia riittävänä. Järjestöt toimivat hankerahoituksella ja järjestöjen edellytetään tekevän hyvin tarkat raportit niin toiminnasta, tuloksista, vaikuttavuudesta kuin rahankäytöstä. Väestöliiton arvio on, että tällä raportointijärjestelmällä saadaan riittävästi tietoa järjestöjen tekemän kehitysyhteistyön varojen käytöstä ja tuloksista. Koska hankesuunnitelmissa edellytetään Suomen kehityspolitiikan painopistealueiden ja tavoitteiden sisällyttämistä hankkeisiin on hankkeisiin sisällytetty myös sukupuolten välisen tasa-arvon näkökulma.

Väestöliitto esittää lisäksi, että kaikilla kehitysyhteistyön osa-alueilla (kahdenvälinen, monenkeskinen, kansalaisyhteiskunta ja yksityissektori) edellytetään sukupuolten välisen tasa-arvon ja naisten ja tyttöjen oikeuksien ja voimaannuttamisen sisällyttämistä merkityksellisesti ja riittävällä budjetilla hankkeisiin ja ohjelmiin ja että niille laaditaan konkreettiset toiminnot ja seurantamekanismit .